

NIA plaatst nieuw Petrusbeeld in zuiderportaal van Sint-Pieterskerk te Leuven

24 juni 2012

*Foto voorpagina: het nieuwe Petrusbeeld in zuiderportaal van de Sint-Pieterskerk te Leuven.
Hoogte van het beeld, met voetstuk: 185 cm
Gewicht van beeld en voetstuk: 500 kg*

Herinneringsplaat onder het Petrusbeeld

Vraaggesprek met Hugo Geeraerts, projectleider en onderzoeker. Helga Gielen, archeoloog en stadsgids Leuven, interviewt.

Vragen en bijkomende info zijn welkom bij Hugo Geeraerts, Tessenstraat 11, 3000 Leuven; 0485 / 548.666, hugogeeraerts@telenet.be.

Deel 1: OPZOEKINGSWERK

Welk beeld stond er op de sokkel in het zuiderportaal van de Sint-Pieterskerk?

*Hugo, blijkbaar heeft er lang een beeld gestaan op de sokkel tussen de twee deuren van het zuiderportaal van de Sint-Pieterskerk te Leuven.
Hoe ben je daarachter gekomen?*

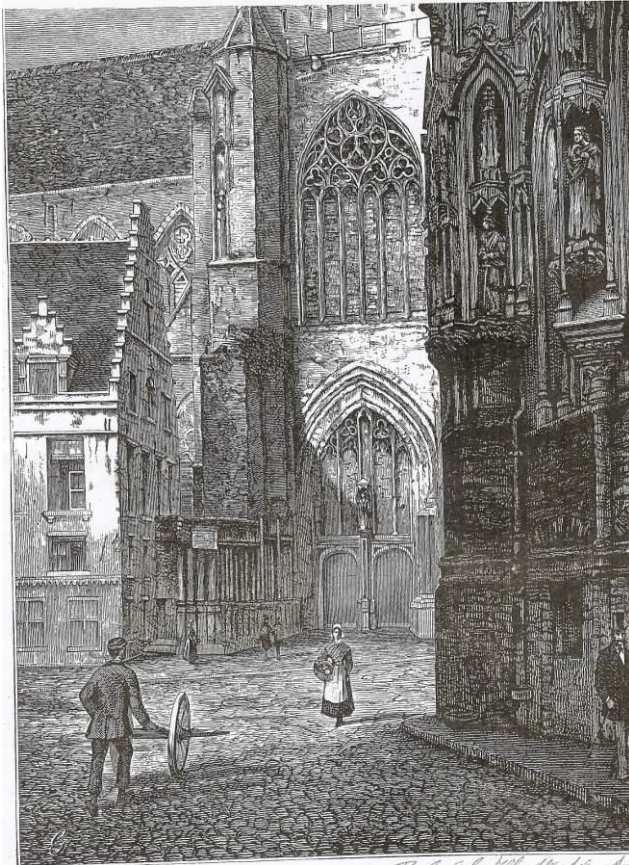
Hugo: ik ben Leuvenaar in hart en nieren en neem, nu ik gepensioneerd ben, ruim de tijd om mijn stad beter te leren kennen. Dat doe ik door actieve deelname aan het Leuvense verenigingsleven, maar ook door mij te interesseren voor alles wat gebouwd, vernieuwd en gerestaureerd wordt in mijn geboortestad.

In het najaar van 2010, tijdens één van mijn wandelingen, stond ik voor de zoveelste maal te kijken naar het mooi gerestaureerde zuiderportaal van de Sint-Pieterskerk (kant stadhuis). Wat al een tijdje knaagde in mijn onderbewustzijn deed mij nu de vraag stellen aan mezelf: “Waarom staat er geen beeld boven op die grote sokkel tussen die twee ingangsdeuren? Dat voetstuk vraagt gewoon om een beeld! Heeft daar misschien ooit een beeld gestaan?” Ik wilde daar absoluut meer over weten en zo begon ik mijn opzoeken.

Eerst huiswerk maken: letterlijk en figuurlijk! Alle boeken en documentatie in eigen bezit (deels geërfd van mijn vader) werden bekeken en onderzocht naar mogelijke verwijzingen of eventueel afbeeldingen van een beeld op die plaats. Uiteraard werd gestart met het monumentale werk over het oude Leuven: “Louvain dans le passé et dans le présent” van *Edward Van Even* uit 1895. Helaas, geen woord over of tekening van een beeld. Wel de duidelijke vermelding dat die ingang de naam draagt van Sint-Pieter, omdat achter de deur, in de kerk, het altaar van de heilige Petrus stond.

Andere Leuvense literatuur bracht meer informatie! Zowel *Rik Uytterhoeven* (een steengravure uit 1880, zie hierbij), als *Marcel Peeters* (tekening van voor 1914, zo te zien aan de nog niet geteisterde omgeving van de kerk), evenals *Eugène Sprengers* (redelijk goede foto van rond 1920). Meer recent materiaal vinden we o.a. in de boeken van *David Mellaerts* en *Anna Bergmans*. Zij beschrijven tamelijk gedetailleerd het zuidertransept en -portaal maar vermelden niet het bestaan van een beeld, waarvan zij nochtans een duidelijke foto publiceren uit 1943, (KIK - B52032), zie hierbij.

Eigenaardig toch? Bij al deze schrijvers vinden we dus wel hetzij een tekening, hetzij een afbeelding of een foto, maar nooit een tekst met een verklaring hoe het beeld daar gekomen is, wie het gemaakt en betaald heeft. Meer dan honderd jaar heeft daar een beeld gestaan tot het in 1996 is verdwenen en niet werd vervangen. Voor zover ik heb kunnen nagaan, heeft totnogtoe niemand daar iets over geschreven. En dus...

Gravure zuidportaal Sint-Pieterskerk met beeld, Belgische Illustratie, Antwerpen, 30.10.1880

*Foto zuidportaal Sint-Pieterskerk met beeld KIK B52032 (1943)
Copyright KIK-IRPA, Brussel*

Dus er heeft lang een beeld gestaan. Maar van wat of van wie?

Hugo: in het begin wist ik niet zo goed in welke richting ik moest zoeken. Ik heb dan contacten gelegd met mensen “die den oorlog meegemaakt hebben”, met instellingen die als taak hebben onderzoek te doen naar het historische verleden of / en ons cultureel erfgoed te bewaren, met leden van de huidige en vroegere kerkfabriek, met stadsdiensten, met aannemers die bij de restauratie betrokken waren...en, zeker niet te vergeten, met *Paul Reekmans*, de welbekende voorzitter van het LHG en ex-conservator van de Sint Pieterskerk. Er werden meerdere websites uitgekamd, kortom alles en iedereen die er wat mee te maken kon gehad hebben of/ en die wat meer zou kunnen vertellen over het bewuste beeld, werd gecontacteerd. U vindt hun namen in bijgevoegde lijst.

Om een lang verhaal kort te maken: naarmate het onderzoek vorderde geraakte ik meer en meer overtuigd dat het om een heilige Petrus ging (iconografisch spreekt men over heilige Petrus, niet over Sint-Pieter), veelal voorgesteld met twee sleutels in de ene en de bijbel (als boek, al dan niet opengeslagen, of als een rol perkament) in de andere hand of arm. Andere gebruikelijke attributen zoals: tiara (paus), aureool (heilige), scheepje, netten of vissen (visser), omgekeerd kruis (zo werd Petrus gekruisigd), rots (...en op deze steenrots...), haan, komen hier niet in aanmerking. Waarom?

Wel, door uitvergroting van hoger geciteerde foto van het KIK werd duidelijk dat:

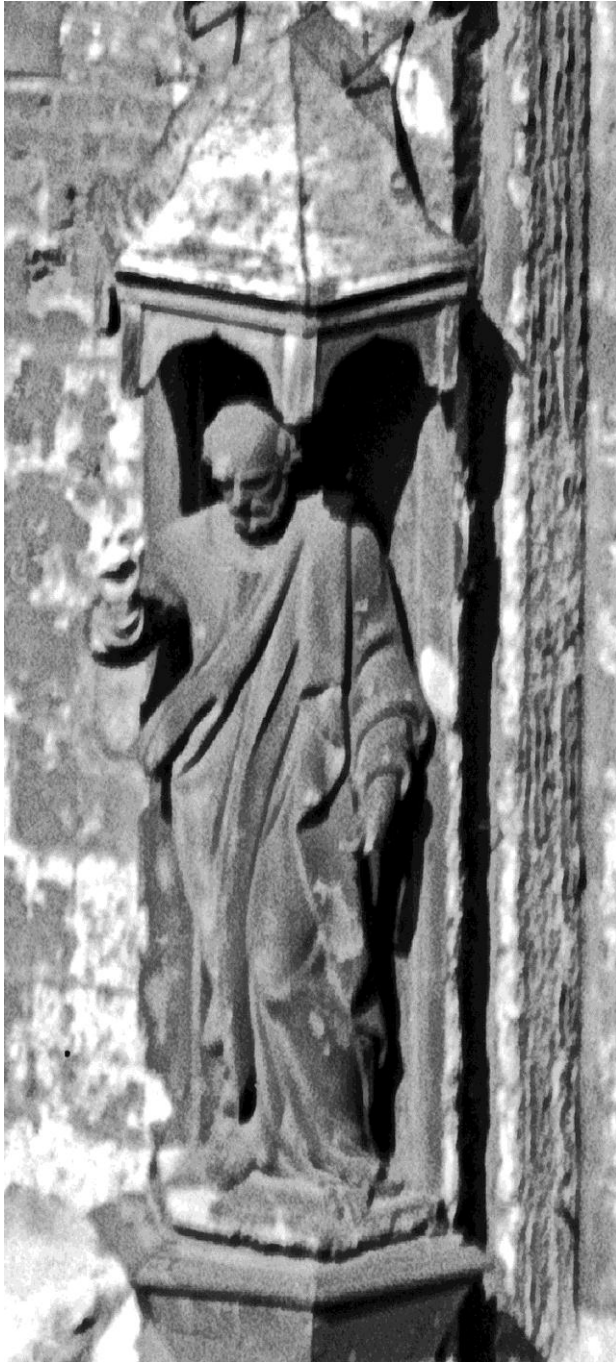
1. het zeker ging om een heilige Petrus, omwille van de typische kledij en de unieke haar- en baardtooi. Dat werd mij herhaaldelijk bevestigd door iconografen.
2. hij met zijn rechterarm een zegenend gebaar maakt.

De eerwaarde heer *Jeroen De Cuyper*, abt van de abdij van Tongerlo, leerde ons enkele interessante gegevens over de mogelijke betekenis van de opgeheven arm:

- a. verwijzend naar de hemel
- b. als een retorisch gebaar
- c. een uitdrukkelijk zegenend gebaar, zoals duidelijk merkbaar is op de foto. Ook de houding van de hand en de vingers bij het zegenen heeft een bepaalde betekenis:
 - wijsvinger en middenvinger vormen de letters IC
 - duim en ringvinger de letter X
 - de pink, weer een C.

Samen vormen ze het Christusmonogram: IC XC.

Dat er enorm veel beelden en afbeeldingen van de heilige Petrus bestaan, hoeft geen betoog. Maar een zegenende Petrus, die komt veel minder frequent voor.

*Wat heeft hij in zijn linkerhand?
B52032 (1943)
Copyright KIK-IRPA, Brussel*

Op de foto van het KIK kan je niet zien wat hij in zijn linkerhand vasthield?

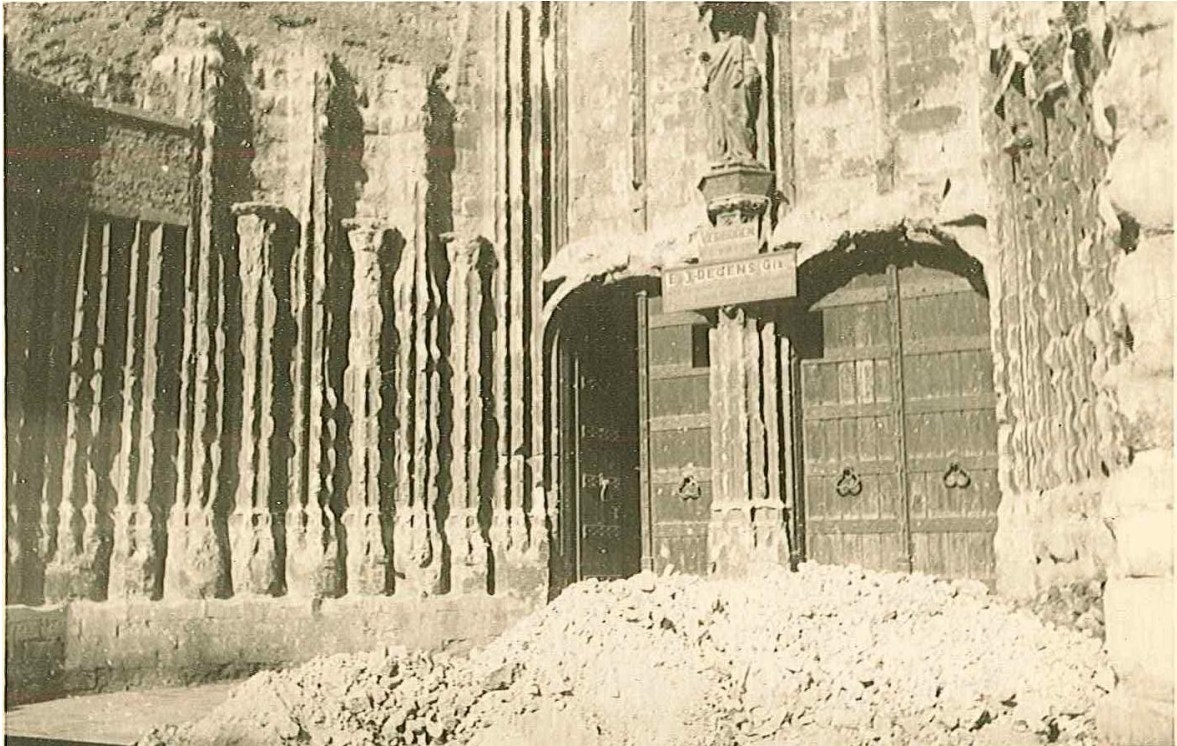
Hugo: neen, maar via meerdere bronnen waaronder uiteraard het KIK in Brussel, maar ook twee zeer goed georganiseerde instellingen in het Leuvense: het KADOC – archief, evenals dat van het CENTRUM VOOR RELIGIEUZE KUNST EN CULTUUR, kwam ik in het bezit van tientallen foto's van zegenende Petrussen. De grote meerderheid draagt de twee sleutels (meest voorkomende bestemming: van het paradijs) in de linkerhand.

*Zegenende Heilige Petrus B52033 (1943)
Copyright KIK-IRPA, Brussel*

Wat is er met het beeld gebeurd?

Hugo: meerdere bronnen bevestigen dat het beeld zwaar beschadigd werd op het einde van de tweede wereldoorlog. Het verloor zijn hoofd, rechterarm en linkerhand. Leuvenaar- historicus *Jan Staes* preciseert dat het beeld vernield werd tijdens de bombardementen van 22 mei 1944.

*Foto van het zwaar beschadigde portaal en beeld (1944)
Foto 2903 uit het archief van R. Lemaire, KU Leuven*

De laatste foto waarover ik beschik en waarop het beeld gedeeltelijk te zien is, dateert van 1958. Geen enkel document kan foto's van een latere datum bevatten omwille van het feit dat het zuiderportaal, dat einde van de jaren '50 nog altijd als enige ingang fungeerde, rond 1960 werd voorzien van stellingen en doeken om te vermijden dat vallende stenen en gruis op de kerkbezoekers zouden terechtkomen. Er is dan ook van het beeld niets te zien op bijvoorbeeld de videobeelden van het buitenkomen van de prominenten na de begrafenisplechtigheid van eerste minister Eyskens in 1988.

De grote ontdekking kwam er toen ik in de keurig geordende stadsarchieven, dankzij de deskundige medewerking van stadsarchivaris *Marika Ceunen*, het volledige restauratiedossier vond van het zuidertransept van de Sint-Pieterskerk, opgesteld door architect *Robert Vandendael*. Het dossier dateert van 1984 en is ruim voorzien van fotomateriaal. En... het bevat eveneens de laatste foto die van het zwaar beschadigd beeld is gemaakt. Zie hierbij.

Foto beeld Heilige Petrus, restauratiedossier Robert Vandendael (1984)

De eigenlijke restauratiewerken zouden uiteindelijk starten in 1996. De enige bron die op de hoogte is van wat er toen met het beeld gebeurde, is de toenmalige voorzitter van de kerkfabriek, de heer *Frans Guns*. Volgens hem is het beeld 'in gruzelementen' gevallen door onhandigheid van de arbeiders. De stukken zijn in de afvalcontainer terechtgekomen, samen met alle andere stenen van het zuiderportaal. Die werden ten andere door de architect bestempeld als niet meer bruikbaar of zelfs niet recycleerbaar.

En waarom werd er toen geen nieuw beeld geplaatst?

Hugo: die vraag blijft tot op heden onbeantwoord. Was dat niet voorzien? Was daar geen geld meer voor? Vond men dat niet nodig?

Merk op: in geen enkele andere nis van de Sint-Pieterskerk staat een beeld, zelfs niet in die nissen die voorzien zijn van een baldakijn (dakje boven het beeld). Waarom niet? Omdat er nooit een gestaan heeft en men bij de restauratie besliste er geen te plaatsen om de gotische architectuur van het gebouw beter tot zijn recht te laten komen.

Laat mij besluiten met te zeggen dat ik tevreden ben dat ik, als neofiet in deze materie, een bijdrage heb kunnen leveren tot de historiografie van mijn stad. Ik heb kunnen bewijzen dat er op de bewuste veelhoekige sokkel gedurende meer dan honderd jaar een beeld van de heilige Petrus gestaan heeft. Ik vond dat argument sterk genoeg om ook de volgende stap te zetten. Welke stap?

Wel, ik dacht: "Als ik nu eens zou proberen er voor te zorgen dat daar terug een beeld komt?"

Daar begint het tweede deel van mijn verhaal.

Deel 2: REALISATIE

Er wordt opnieuw een beeld van de Heilige Petrus geplaatst boven de ingang van de Sint-Pieterskerk!

Hugo, je hebt verteld dat er meer dan honderd jaar een beeld heeft gestaan in het zuiderportaal van de Sint-Pieterskerk. Welke reacties kreeg jij op de publicatie van jouw ontdekking?

Hugo: Er kwamen inderdaad enkele reacties waaruit ik weer een en ander heb bijgeleerd. Er komt een zeer specifieke terminologie aan te pas. Bijvoorbeeld: een beeld kan staan op een sokkel, maar ook op een kolom, een zuil, een draagsteen, een voetstuk, een pilaar... Ook heb ik geleerd dat er behoorlijk veel mensen, zoals ik, nieuwsgierig zijn naar het hoe en waarom van de Leuvense geschiedenis en hiervoor veel van hun vrije tijd besteden aan opzoekingswerk. Zeker wil ik de stadsgidsen niet vergeten die deze kennis allemaal uitdragen. Ik heb dat leren waarderen en ik bedank hen daarvoor!

Op aangeven van *Gilbert Huybens* ben ik ook een kijkje gaan nemen bij *prof. em. Raoul Vereecken - Houben* in Leuven. Hij bezit een gravure (circa 25 x 40 cm) van het zuiderportaal van de Sint-Pieterskerk van voor 1914, getekend Louis Tits. Het is het zoveelste bewijs dat er toen al een beeld stond.

Toch blijven er nog steeds een aantal onbeantwoorde vragen zoals: wie het beeld gemaakt heeft, wie ervoor betaald heeft, wanneer het juist geplaatst werd, waarom er geen nieuw beeld geplaatst werd...

Dit beeld van de Heilige Petrus is verloren gegaan. Komt er een nieuw beeld?

Hugo: Ja, er komt zeker een nieuw beeld! Al de bewijzen die ik in die twintig maanden van mijn onderzoek verzameld had, waren voldoende voor *Dieter Nuytten*, verantwoordelijke van Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant (het vroegere "Monumenten & Landschappen"). Op basis daarvan gaf hij de toelating om op die bewuste kolom terug een beeld van de Heilige Petrus te plaatsen. Dat ik een stevig dossier kon voorleggen wordt bewezen door het feit dat de aanvraag werd ingediend op 23 september 2011 en dat de vergunning al op 29 september in mijn brievenbus stak! Wie sprak daar van een trage administratie?

Even werd er nog geopteerd voor een totaal nieuw beeld. De overweging hierbij was dat het misschien één van de laatste mogelijkheden was om een kunstenaar de vrije hand te laten voor een originele creatie in de sacrale kunst. De vele bewijzen die ik kon voorleggen waren echter van die aard dat de heer Nuytten in zijn "afweging" vermeldde: "het betreft de plaatsing van een exacte kopie van het oorspronkelijke beeld dat verdween...". Tevens gaf hij aan de kunstenaar de aanbeveling om extra zorg te besteden aan de keurige afwerking van de details, één van de meest typische kenmerken van de neogotiek.

Zo een nieuw beeld moet toch een hoop geld kosten! Wie gaat dat betalen?

Hugo: De universitaire club: NOS IUNGIT ACADEMIA, kortweg NIA genoemd, werd bereid gevonden de hoofdbrok van de kosten te dragen voor het maken van het beeld. NIA vierde in 2011 zijn vijftigjarig bestaan en wilde een blijvend aandenken aan dit gebeuren. De keuze viel op dit Petrusbeeld. Het wordt geschonken aan de kerkfabriek van de Sint-Pieterskerk.

De CERA-foundation tekende garant voor het resterende deel. De stad Leuven verzorgde de technische kant van de zaak: vervoer en plaatsing.

Het maken van het beeld: liep dat van een leien dakje?

Hugo: Och ja, er komen altijd wel wat probleempjes opdagen. In het begin was er wat discussie over de hoogte van het beeld, al dan niet met voetstuk. Ik bespaar u de details en beperk mij tot het besluit: 25 cm voor het voetstuk en 160 cm voor het beeld. Dat moet ten andere ongeveer de werkelijke lengte van de echte Petrus geweest zijn!

Voor de keuze van de te gebruiken steen kregen wij diverse adviezen, onder meer van *Yves Vanhellemont*, specialist renovatie voor het Wetenschappelijk en Technisch Centrum van het Bouwbedrijf. Uiteindelijk werd met *Dieter Nuytten* (zie hoger) en *Denis Claessens*, adviserend burgerlijk ingenieur- architect, overeengekomen, witte natuursteen Massangis Jaune Claire te gebruiken. Dit is trouwens de steen die de voorkeur geniet van de steenkapper. Belangrijk is ook de vaststelling dat het beeld, waarvan is bewezen dat het er meer dan honderd jaar stond, was gemaakt van terracotta. Dit werd mij gemeld door *Jan Klinckaert* (Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur) en bevestigd door *Paul Reekmans*, evenals door *Jan Staes*. Die heeft de dag na de feiten met eigen ogen gezien dat het beeld zwart geverfd was. Het hoofd lag op de grond. Op de plaats waar het hoofd stond, was het beeld hol en het afgescheurde deel vertoonde een roodbruine rand. Idem dito voor de rechter geheven arm die afgeknakt was: hol, en dus terracotta.

Zou dat de reden zijn waarom het beeld misschien als minderwaardig beschouwd werd en daarom niet vervangen werd bij de restauratie eind van de jaren negentig? In ieder geval zullen de makers van het nieuwe beeld met dit gegeven rekening moeten houden. Franse witsteen biedt nu eenmaal niet de plastische mogelijkheden van terracotta, denken we maar aan de lengte van de uitgestoken arm.

Hoe begin je nu aan het maken van zo 'n groot beeld?

Hugo: Om het beeld getrouw te reconstrueren, moet er eerst een gelijkend model gemaakt worden. Hiervoor deden we beroep op kunstenaar *Luc De Blick* uit Glabbeek. Hij is in Leuven bekend als de man die de beelden van De Kotmadam, Pape Toone, De Witte... in brons heeft gegoten.

Hij is tevens leraar modellen maken en is goed bekend en gekend in de kunstenaarswereld. Hij werd bereid gevonden om de hele realisatie van het begin tot het einde te volgen. Geen gemakkelijke klus, naar achteraf zou blijken! Hij leek de beste keuze voor de realisatie van het beeld en kreeg daarvoor het nodige fotomateriaal ter beschikking.

Zo kon hij aan de slag om een ontwerp te maken op papier van zowel beeld als van voetstuk. Daarna maakte hij het beeld volledig met de hand in een soort klei. Van het afgewerkte beeld maakt hij een mal in siliconen. In deze mal wordt het uiteindelijke model in plaaster gegoten en vervolgens met een poriënvuller ingesmeerd. Vandaar de roodbruine kleur van het volledig afgewerkte model.

Foto 1: Luc De Blick vergelijkt het bijna afgewerkte model met een foto van het originele beeld

Foto 2: Luc De Blick aan het werk in zijn atelier

Een professionele tip: een model wordt gemaakt op een percentage van de werkelijk te realiseren grootte. Dat spaart gewicht en werkt gemakkelijker. Voor het Petrusbeeld is dat 50%. De beeldhouwer heeft daaraan genoeg om het beeld op ware grootte te maken: hij zal in alle richtingen de maat verdubbelen.

En dan, van model naar beeld. Hoe gaat dat in zijn werk?

Hugo: Het model werd door de kunstenaar zelf in een schokvrije verpakking tot bij steenkapper Karel Van Roy in Beernem gebracht. Hij is een ex-leerling van Luc De Blick en werd door hem aanbevolen. Hij deed eveneens de goedkoopste van de drie offertes en engageerde zich om het beeld te realiseren tegen einde mei 2012.

In januari werd de 800 kilogram zware steen bij hem geleverd en kon hij beginnen. Eerst de projectie op papier van 50% naar 100% (beeldlengte 160 centimeter) brengen en die daarna uittekenen op de grote steenmassa.

Foto 3: Beeldhouwer Karel van Roy tekent het beeld op het steenblok

Foto 4

Foto 4 en 5: Het model, roodbruin gekleurd op de foto, bevindt zich steeds dicht bij hem in de buurt om de details met allerlei gespecialiseerde apparatuur te meten en over te brengen

Ja, en dan maar kappen, zagen en slijpen. Zowel het voetstuk als het beeld. Dagen en weken aan een stuk. Belangrijk is ook dat er in het uiteindelijke beeld geen ‘putjes’ gemaakt worden waarin het water kan blijven staan. Dat zou bij vriesweer fataal kunnen zijn.

We kregen af en toe wel wat foto's toegestuurd, maar toch waren we nieuwsgierig. Enerzijds om het beeld te zien, anderzijds om iets meer te begrijpen van hoe zo'n beeld tot stand komt.

Foto 6: Beter dan het allemaal te beschrijven, hierbij nog een foto van de evolutie van de realisatie

Het eindproduct weegt circa 500 kg: 380 voor het beeld en 120 voor het voetstuk. Beiden worden ingesmeerd met een onzichtbare vloeistof die ze zal beschermen tegen weer en wind. Noteer ook dat zowel beeld als voetstuk wordt verankerd in de kerkmuur. Hiervoor gebruikt de beeldhouwer inox-staven en epoxyharsen.

Foto 7: Van links naar rechts: Hugo Geeraerts: projectcoördinator, Denis Claessens: voorzitter NIA, Petrus 160 cm hoog (en voor 80% afgewerkt), het model van 80 cm, Dirk Vansina: schepen van monumentenzorg, Karel Van Roy: steenkapper

Hoe kwam het beeld op zijn plaats?

Hugo: Dat is specialistenwerk: beeldhouwer en steenkapper verkozen deze karwei zelf op te knappen. Het beeld werd ingewerkt in een manipuleerbaar houten pallet en op een schokabsorberend zandbed in een vrachtwagen vervoerd. Aan de kerk werd eerst het voetstuk en daarna het beeld op zijn plaats gehesen en verankerd. Dat werk nam meerdere uren in beslag en gebeurde enkele dagen voor de inhuldiging op 24 juni 2012.

Hoe verliep de inhuldiging?

Hugo: Die vond plaats op 24 juni 2012. De laatste zondag van juni wordt zoals ieder jaar het naamfeest van Petrus en Paulus gevierd in de Sint-Pieterskerk.

Het beeld werd onthuld en gewijd door de deken van de Sint-Pieterskerk *Dirk De Gendt*, in aanwezigheid van prominenten, NIA-leden, sympathisanten en uiteraard de sponsors.

Daarna werd in het stadhuis door de stad Leuven een receptie aangeboden, in samenwerking met de brouwerij BAVIK: brouwers van het “echte” Petrusbier.

De Schola Cantorum Sancti Petri onder leiding van Gilbert Huybens verzorgde de uitvoering van een oud Sint-Pieterslied, dat ontleend is aan het liedboek:

Den Gheestelijcken nachtegael. Inhoudende geestelijcke Lofsangen op alle de feestdagen van den gheheelen iare, Antwerpen, 1634.

Laat mij tenslotte langs deze weg iedereen bedanken die mij geholpen heeft om dit project te realiseren. U begrijpt dat ik veel geluk gehad heb. Enerzijds om –bijna per toeval- te ontdekken dat er in het zuiderportaal van de Sint-Pieterskerk meer dan honderd jaar een Petrusbeeld heeft gestaan dat in 1996 verdwenen is.

Anderzijds, en vooral omdat de academische club NOS IUNGIT ACADEMIA bereid is gevonden om op te treden als hoofdsponsor voor het nieuwe Petrusbeeld.

Ik betrek in mijn dank ook graag de CERA FOUNDATION en de stad Leuven voor hun steun.

Lijst van de geraadpleegde personen en bronnen:

Wij beperken ons tot het citeren van een aantal namen van personen en instellingen die belangrijk waren voor het onderzoek en van wie de kennis of/en documentatie hebben bijgedragen tot het beantwoorden van die vragen. Meer gedetailleerde informatie over onze bronnen is gemakkelijk terug te vinden via het internet.

NAMEN VAN GERAADPLEEGDE “literatuur”, “personen” en “INSTELLINGEN”, alfabetisch op familie- of bedrijfsnaam

ARTER nv, Van Dessel Johan, general manager & Van den Bergh Bert, medewerker
*Bergmans Anna, “Leuven in de late Middeleeuwen. Dirk Bouts: Het Laatste Avondmaal”,
Tielt, Lannoo, 1998*
Bruyninckx Johan, secretaris kerkfabriek
Buijks Henk, regiohistoricus Brabants historisch genootschap, s’ Hertogenbos (NL)
BUILDING nv, Drees B., directeur, www.buildingnv.be (geassocieerd met DENYS),
CENTRUM VOOR RELIGIEUZE KUNST EN CULTUUR, Klinckaert Jan, www.crkc.be
CERA FOUNDATION, sponsor, www.cerafoundation.be
Ceunen Marika, diensthoofd archief stad Leuven
Claessens Denis, burgerlijk ingenieur-architect, adviseur, voorzitter academische club NIA
Corens Kjell, archivaris, Universiteitsarchief KU Leuven
Crab Jan, “Het Brabants Beeldsnijcentrum Leuven”, Vrienden van het museum, 1977
De Blick Luc, brons kunstenaar, leraar beeldhouwen, modellenmaker
Deckers Katrien, architect, expert bouwprojecten, monumentenzorg van de stad Leuven
De Cuyper Jeroen, abt van de abdij van Tongerlo, iconograaf
De Gendt Dirk, pastoor – deken van de Sint-Pieterskerk
DELCAMPE, privéfirma die handelt in memorabilia, <http://cartes-postales.delcampe.be>
DENYS, ir. W. Cromheeke (zie ook BUILDING nv)
Devijver Jan, beroepsfotograaf
ERFGOEDCEL, www.erfgoedcelleuven.be & www.erfgoedplus.be
Gielen Helga, archeoloog, stadsgids Leuven
*Gilleir Maria, Huybens Gilbert, Reekmans Pol, Dewaersegger Eric, “Het Leuvens stadhuis
BEELD-SCHOON”, Peeters, 1998*
Goedleven Edgard, gewezen directeur van de dienst Monumenten & Landschappen – Brussel
Guns Frans, gewezen voorzitter van de kerkfabriek
Halflants Jean, erenotar, tekenaar van historische gebouwen en taferelen
Huybens Gilbert, historicus, schrijver, muziekleraar, koorleider
Jacobs Roger, stadsarchitect, adviseur expert, afdelingshoofd studiedienst gebouwen
KADOC- archief, <http://kadoc.kuleuven.be>
KERKFABRIEK, Sint-Pieterskerk Leuven

KONINKLIJK INSTITUUT voor het KUNSTPATRIMONIUM, Ceulemans Christina,
departementshoofd documentatie, www.kikirpa.be
Mathijs Hugo, technische dienst stad Leuven
*Mellaerts David, “De Sint Pieterskerk te Leuven: architectuur en kustpatrimonium”, Acco,
1998*
Michils Guy, koster van de Sint-Pieterskerk, lid van de kerkfabriek
MONUMENT nv, Groep Van de Kerckhove, www.mon.be
NOS IUNGIT ACADEMIA (NIA), sponsor, academische club Leuven, www.niaclub.be
Nuytten Dieter, erfgoedconsulent Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant

Peeters Marcel, "Gids voor Oud Leuven", Standaard, 1983

Reekmans Paul, historicus, schrijver, voorzitter LEUVENS HISTORISCH GENOOTSCHAP, ex-conservator van de Sint-Pieterskerk

Reekmans Paul, "Een bezoek aan de collegiale Sint-Pieterskerk te Leuven", Peeters, 1989

Robeyns Karel, gewezen architect van de dienst MONUMENTEN & LANDSCHAPPEN

Sprengers Eugène, "Ons Leuven", Jan van Helmont, 1995

Sprengers Eugène, unieke postkaartenverzameling in stadsarchief

STADSARCHIEF LEUVEN, Ceunen Marika, stadsarchivaris, www.leuven.be/archief

STAD LEUVEN, technische diensten

Staes Jean, historicus, botanicus, schrijver, Leuvenaar!

THIENPONDt nv, Beeldhouwwerken, www.thincofca.be

UNIVERSITAIRE BIBLIOTHEEK KU Leuven, Derez Mark, diensthoofd

universiteitsbibliotheek K.U. Leuven, <http://bib.kuleuven.be>

Uytterhoeven Rik, "Leuven weleer, deel 3", Standaard, 1983

Uytterhoeven Rik, unieke postkaartenverzameling, in stadsarchief

Van Aerschot Suzanne, kunsthistorica

Van Buyten Leon, prof. em. KU Leuven, ex-voorzitter "Vrienden v.d. Leuvense Musea"

Vandekerckhove Véronique, bij leven, conservator MUSEUM M

Van den Bergh Stephan, afgevaardigde van de brouwerij BAVIK (Petrusbier)

Vandendael Robert, "Restauratiedossier zuidertransept Sint-Pieterskerk", in stadsarchief

Van der Auwera Marc, toenmalig architect van het studiebureau dat de restauratie opvolgde

Van Even Edward, « Louvain dans le passé et dans le présent », Fonteyn, 1895

Vanhellemont Yves, specialist renovatie voor het W & T Centrum van het Bouwbedrijf

Van Lent Marc, de in april 2011 gewezen voorzitter van de kerkfabriek

Van Roy Karel, steenkapper en beeldhouwer

Vansina Dirk, schepen burgerzaken, monumentenzorg, jeugd, feestelijkheden en toerisme

Vereecken – Houben Raoul, prof. em. KU Leuven, tekening zuiderportaal met Petrusbeeld

Vervenne Patricia, vroegere medewerkster van Van der Auwera Marc

WIKIPEDIA http://nl.wikipedia.org/wiki/Petrus_en_een_zee_van_gerelateerde_info!

ZOLDERS VAN HET STADHUIS, Keereman Cecile, stadsgids
